

BRANISLAV NUŠIĆ

(1864 – 1938)

PRIMA DRAGOSTE *

Despre prima dragoste ar fi trebuit să scriu mai demult, asta pentru că ea s-a întâmplat în paralel cu școlarizarea mea, ba, chiar aş putea spune, ea are o anume legătură cu materiile școlare, dar nu am vrut să întrerup șirul descrierii materiilor școlare, care laolaltă, oferă o imagine amplă a acelei labirint nesfârșit prin care ne-am târât în tinerete, acel drum chinuit, numit anii școlarizării.

Despre dragoste, am primit noțiunile de bază deja de timpuriu, în copilărie. Pe atunci, eu, servitoarea noastră și un practicant de la biroul direcțiunii, obișnuiam să discutăm despre chestiuni amoroase în fiecare seară, în spatele porții casei. Mai mult, eu am fost acela care a dat prilejul acelei iubiri, pentru că practicantul m-a cunoscut întâi pe mine, după care eu am fost cel care i l-am prezentat servitoarei noastre. Întâlnirea aceea a fost complet întâmplătoare. Eram în fața ușii casei în brațele bucătăresei. Practicantul, trecând pe stradă, s-a apropiat de mine, m-a mângâiat și a spus:

- Cât de dulce e acest copil, este al dumneavoastră?

- Iuuui! – vociferă servitoarea – cum aş putea să am un copil, dacă nici măcar nu sunt căsătorită! Pe motivul acelei întrebări, dacă poate sau nu să

aibă un copil, deși nu este căsătorită, cei doi au intrat într-o conversație mai amplă, care a continuat a doua zi, iar de poimaine erau deja în cea mai strânsă prietenie. De atunci, toți trei ne-am întâlnit în fiecare seară în fața porții.

O, dar ce fel de conversații au fost, de uneori mi-a fost rușine să mă uit în ochii servitoarei. Și s-a întâmplat că de câteva ori am intervenit și eu în discuție, caz pentru care practicantul avea pregătite bomboane în buzunar și de îndată ce deschideam gura să spun ceva, el îmi vâra iute o bomboană în gură, deși nu aveam intenția de a rosti vorbe dulci. Poate fi considerat păcat pentru literatură că la acea vreme eram încă analfabet și nu am putut să notez unele dintre conversațiile pe care le-am avut în spatele porții.

- Joțo, - îi spune slujnica noastră practicantului - vino după cină, când familia mea se duce la culcare, îți las un șnițel de la cină.

- O, sufletul meu, - a răspuns el - oare mi-e poftă mie de șnițel în acest moment, dar dacă tot ai de gând să-l lași, lasă și niște salată. Mie mi-e poftă de tine, doar de tine. Abia aștept să te strâng la pieptul meu, chiar dacă șnițelul se va răci.

Au fost și alte conversații, chiar mai tandre. Așa îmi amintesc momentul când practicantul a întrebat odată:

- Julo, o să spălați în curând rufele la voi acasă?

- Da o să spălăm, dar de ce?

- Păi, poate ai putea să le bagi și pe ale mele, ca să nu plătesc spălatul.

- Adu-le! - a răspuns ea drăgălaș.

- O, sufletelul meu, cât de bună ești. O să aduc trei cămași și patru perechi de chiloți, îngerul meu!

În fine, acele conversații mi-au atras interesul, dar mi-au oferit și o anumită instruire practică, care-mi va folosi mai târziu în viață, dar s-au întâmplat și alte lucruri, mai ales duminica după-amiază, când nimeni dintre ai mei nu era acasă.

Atunci intram noi toți trei în sufragerie; pe mine mă așezau pe bancă, iar ei stăteau pe pat. În astfel de ocazii, mie mi s-a părut cel mai util să închid ochii, având mare grijă să nu cad de pe bancă.

Așa că, fiind exersat atât practic cât și pregătit, evident cu învățături despre dragoste, am intrat în viață complet înzestrat și nu e de mirare că m-am

îndrăgostit imediat în clasa I de liceu. Nu am decis însă în mod special, că mă voi îndrăgosti după ce intru la liceu. Dar față de intențiile, pe care mi le-am propus din prima copilărie, aș fi putut s-o fac mult mai devreme. Dar, până la liceu, purtam pantaloni încheiați la spate, așa că nici nu mi-a trecut prin cap să mă îndrăgostesc purtând pantaloni încheiați la spate. Abia când, în primul an de liceu, am primit pantaloni care se încheiau și descheiau cu nasturi în față, am simțit că e vremea să mă îndrăgostesc.

M-am îndrăgostit de Pers(id)a, vecina noastră, pentru că ea locuia și era cea mai apropiată de mine. Persa era pistruiată, purta ciorapi galbeni și avea întotdeauna tocurile deformate la pantofi. Până nu m-am îndrăgostit nici nu i-am dat atenție, dar, din momentul în care m-am îndrăgostit, ea mi-a părut divin de frumoasă și mi-a fost suficient să o văd, chiar și de departe, să-i văd tocurile deformate, ca să mă emoționez și să mă grăbesc să-i ies imediat în cale, să-i întâlnesc cât mai curând zâmbetul de pe fața ei pistruiată.

Ea era fiica profesorului care ne predă aritmetica și care, nu știu de ce, nu avea o părere prea bună despre mine. Avea nouă ani și era în clasa a treia la școala primară. I-am mărturisit dragostea mea într-un mod neobișnuit de romantic. Cu ocazia unui joc de-a v-ați ascunselea, când ne-am ascuns împreună într-un butoi în care mama mura varza pentru iarnă. Acolo, în acel butoi, i-am destăinuit sentimentele mele pși, din cauza acelei amintiri, de fiecare dată când trec pe lângă vreun butoi mă emoționez.

Odată ne-am întâlnit după cursuri și am plecat împreună spre casă. Eu i-am oferit o chiflă, pe care, după aceea m-am obișnuit să i-o cumpăr în fiecare vineri, asta pentru că joi după-amiază câștigam câteva parale la jocurile la groapă, eu dovedindu-i astfel, odată pe săptămână, cu o chiflă, simpatia și atenția mea. Cu acea ocazie, am întrebat-o în mod serios:

- Ce crezi Perso, o să vrea tatăl tău să mi te deie dacă-ți cer mâna?

Ea s-a înroșit, și-a dat ochii peste cap și, în confuzia ei, a rupt un catastif în trei bucăți.

- Nu cred! – mi-a răspuns ea cu voce scăzută.

- Și de ce? – am întrebat-o surprins și îndată m-au podidit lacrimile.

- Pentru că ești un elev slab!

I-am jurat că voi buchisi aritmetica zi și noapte, doar pentru a-mi îndrepta notele. Și am buchisit, dar oare voi fi reușit eu singur să cuprind materia în care atâția și-au dedicat puterile – am putut eu oare împăca dragostea și aritmetica? Având de ales între dragoste și aritmetică, eu am ales dragostea, fiind mai ușoară, iar la ora următoare, în loc de un doi pe care-l aveam până acum, am primit un unu.

În joia următoare n-am mai câștigat nimic la jocuri, așa că vineri dis de dimineață m-am strecurat în dulap și am tăiat douăzeci de nasturi de pe hainele de iarnă ale tatălui meu ca să îi vând la școală pentru zece parale, care îmi trebuiau pentru o chiflă. La amiază am așteptat-o pe Persa în fața școlii ei și, însoțind-o, îi recunosc că acum stau și mai rău la aritmetică, pentru că am luat un unu la materia tatălui ei. Ea a replicat imediat:

- Atunci nu voi fi niciodată a ta!

- Trebuie să fii a mea, dacă nu în lumea asta, atunci pe lumea cealaltă! – am exclamat eu aceste cuvinte, pe care le-am auzit câteva zile înainte la un spectacol de teatru.

- Și cum se va putea întâmpla asta? – a întrebat ea curioasă.

- Ne vom otrăvi, dacă ești de acord.

- Și cum o să ne otrăvim?

- Așa, – am continuat eu tot mai hotărât – o să bem otrăvă!

- Bine, – răspunse ea hotărâtă – de acord! Dar când?

- Mâine după-amiază.

- Dar, mâine după-amiază avem școală, – își amintește ea.

- Așa e, – mi-a trecut și mie prin minte. – Nu pot nici eu mâine, pentru că mi-ar consemna absența, iar eu am deja douăzecișipatru, și ar putea să mă dea afară din școală. Însă dacă vrei joi după-amiază, atunci nu avem cursuri nici tu, nici eu.

Ea consimte și convenim că eu voi pregăti totul pentru otrăvire.

Joia viitoare după-amiază, eu fur o cutie de chibrituri de acasă și plec la întâlnirea convenită cu

Persa, de unde vom pleca apoi împreună pe lumea cealaltă.

Ne-am întâlnit în grădina noastră și ne-am așezat pe iarbă, iar din suflet ne-a scăpat la amândoi un oftat adânc, pățimaș și nostalgic. Am scos din buzunar cutia de chibrituri.

- Ce facem acum? – întreabă Persa.

- O să mâncăm chibrituri.

- Cum să mâncăm?

- Uite așa! – răspund eu, iau și rup gămălia cu fosfor, apoi arunc restul, după care o pun pe limbă și mestec pe-ndelete gămălia rămasă.

- De ce ai aruncat restul?

- Păi pentru că e inutil, doar gămălia otrăvește.

Se hotărăște și ea și întinde hotărât mâna. Eu rup gămălia chibritului și i-o dau. Ea o ia și începe hotărâtă să o mestece. După ce a mâncat trei i-au dat lacrimile.

- Eu nu mai pot! Niciodată în viața mea n-am mâncat lemn, nu mai pot.

- Atunci trebuie că ești deja otrăvită.

- Se poate! – răspunde ea. – Dar acum simt cum ceva mă zgârie în gât.

- Ei bine, asta e. Tu ești deja otrăvită!

Am continuat perseverent și am mâncat nouă gămălii, dar și mie mi-a pierit pofta și am simțit că și pe mine mă zgârie ceva în gât.

- Terminat! Acum sunt și eu otrăvit! – am spus solemn, așa cum trebuie spus într-un asemenea moment.

A urmat apoi un moment lung de tăcere asurzitoare, timp în care eu mă gândeam cât este patru ori șapte și nu-mi aminteam deloc, iar ea, nu știu la ce se gândea, dar știu că se scobea în dinții, probabil pentru că i-a rămas o așchiuță de chibrit între dinți. În cele din urmă, ea a rupt tăcerea solemnă cu o întrebare:

- Și acum ce facem?

Întrebarea aceea m-a pus într-o încurcătură groaznică, pentru că am terminat otrăvirea ca treabă principală, iar acum nu știam ce altceva trebuia să facem! În cele din urmă, mi-a trecut prin minte un gând fericit.

- Ști ce, de vreme ce suntem deja otrăviți, hai fă-ți cruce!

Ea și-a făcut cruce, iar eu mi-am făcut la fel.

- Iar acum – am continuat eu – să mergem fiecare la casa noastră. E rușine, știi, să murim aici în grădină. Suntem copii din case mai bune, așa că nu se cade să murim în grădină!

- Așa e! – a spus ea, ne-am ridicat și am plecat.

Toată povestea s-a încheiat însă astfel:

Ea s-a dus acasă și i-a cerut mamei să-i pregătească patul ca să moară. Cu acea ocazie i-a mărturisit că s-a otrăvit, adică a mâncat lemne cu mine. Mama, fără să țină seama de situația ei și nici de sentimente, a spus:

- Ei bine, dacă ai putut mânca lemne în grădină, o să mănâci și aici în cameră!... I-a ridicat apoi fusta și a pornit din partea aceea. ... să alunge acele sentimente care erau sădite adânc în inima lui Persa...

Din cauza acelei bătăi, Persa m-a urât și așa s-a încheiat prima mea dragoste.

* fragment din romanul Autobiografie

Branislav Nušić, scriitor clasic, romancier, jurnalist și diplomat sârb, s-a născut la Belgrad la 20 octombrie 1864, într-o familie de *armâni*, cu numele de *Alcibiade Nușa*. Și-a petrecut copilăria la Smederevo, unde a terminat școala elementară și primii doi ani de liceu. A continuat apoi liceul la Belgrad, după care a început studiile de drept mai întâi la Graz (Austria), continuând și finalizându-le apoi la Facultatea de drept din Belgrad. Când a ajuns la maturitate, și-a schimbat oficial numele în *Branislav Nušić*. La nouăsprezece ani a scris prima sa comedie, *Deputatul Poporului*, care, din cauze politice, avea să fie pusă în scenă abia treisprezece ani mai târziu. Din cauza poemului satiric *Două capete*, în care îl insulta pe regele Serbiei Milan Obrenović, a fost condamnat la doi ani de închisoare la Požarevac în 1888, dar a fost grațiat după un an. *Autobiografia* constă din 24 de povestiri, 24 de segmente din viața sa. Cea mai cunoscută piesă de teatru a autorului este *Doamna Ministru*, tradusă și jucată în multe teatre din România. A murit la 19 ianuarie 1938.

Traducere și prezentare: EUGEN D. POPIN